

ВСЕСВІТНЯ КОНВЕНЦІЯ ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО 1971 Р.

Володимир Дроб'язко,
*старший науковий співробітник НДІ інтелектуальної
власності НАПрН України, кандидат філологічних
наук*

Стаття присвячена аналізу перегляду Всесвітньої конвенції в Парижі (1971 р.), зокрема науковому аналізу таких питань: визнання майнових прав, можливість робити винятки з цих прав (ст. IVbis); ліцензії на переклад і відтворення, надавані компетентним органом країнам, які розвиваються (ст. Vbis, Vter і Vquater); тимчасове призупинення дії положення про незастосовність Бернської конвенції в інтересах країн, що розвиваються (новий пункт у Додатковій декларації щодо ст. XVII); інші відмінності від Конвенції 1952 р.

Ключові слова: авторське право, майнові права, ліцензія на переклад, ліцензія на відтворення

Переглядові Всесвітньої конвенції про авторське право (надалі — Всесвітня конвенція) в 1971 р. передували численні підготовчі наради, починаючи з 1966 р. Дипломатична конференція не мала на меті домогтися повного перегляду Всесвітньої конвенції; йшлося переважно про те, щоб задовольнити практичні потреби країн, що розвиваються, надавши їм право легко одержувати доступ до творів у галузі освіти, науки і техніки, не послаблюючи при цьому структуру та сферу дії охорони авторського права, забезпечувану розвиненими країнами на підставі Бернської та Всесвітньої конвенцій.

Як головний робочий документ Конференція використала документ, підготовлений Міжурядовим комітетом на його другій позачерговій сесії, що відбулася у вересні 1970 р. в м. Парижі. Зазначений документ було складено на підставі рекомендацій дослідницької групи, котра провела нараду у м. Вашингтоні у вересні 1969 р. під егідою БІРПІ та ЮНЕСКО.

Дослідницька група вважала за доцільне, щоб Бернська та Всесвітня конвенції були переглянуті водночас і в одному й тому ж місці. Вона вважала, що стосовно Всесвітньої конвенції необхідно призупинити в інтересах країн, що розвиваються, дію застереження про збереження Бернської конвенції, наявного в тексті 1952 р. (ст. XVII і додаткова декларація до неї) передбачити положення, покликані забезпечити цим країнам переклад і відтворення творів, принаймні з метою освіти і наукових досліджень, без матеріальної взаємності, а (можливо, як компенсацію), забезпечити визнання «основних прав, що становлять зміст майнових прав автора», — прав на відтворення, на передачу в ефір, на публічний показ або виконання, — надавши державам можливість робити винятки з цих прав.

Конференція з перегляду Всесвітньої конвенції відбулася в Парижі 05–24.07.1974 р. У пленарному засіданні взяли участь делегації 45 держав-учасниць і спостерігачів від 30 інших

держав, низки міжурядових організацій і міжнародних неурядових організацій. Були обрані: голова конференції — посол П. Шарлантьє (Франція); генеральний доповідач — А. Л. Комінштейн (США), на той час реєстратор авторського права; голова головної комісії Р. Саїд (Туніс), голова редакційного комітету — В. Воллас (Великобританія).

Дипломатичною конференцією визнано майнові права та можливість робити винятки з цих прав. У ч. 1 нової ст. IVbis визнані основні права, що забезпечують охорону майнових інтересів автора («виключає право відтворення будь-якими способами, публічне виконання і сповіщення в ефір»), ч. 2 ст. IVbis договірним державам дозволяється робити винятки з цих прав, які «не суперечать букві і духу цієї Конвенції». Держава повинна надавати «розумний рівень охорони».

Режим примусових ліцензій на переклад і відтворення, який можуть встановлювати країни, що розвиваються, розглядається в ст. Vbis, Vter і Vquater Конвенції 1971 р., яким відповідають статті I-IV Додаткового розділу Бернської конвенції.

У статті ст. Vbis (їй відповідає ст. 1 Додаткового розділу Бернської конвенції) дано визначення договірних держав, які можуть користуватися цим режимом. Ідеться про будь-яку договірну державу, що вважається «відповідно до ustalеної практики Генеральної Асамблеї ООН країною, що розвивається»; процедуру, якої потрібно дотримуватися, щоби скористатися цим режимом; зазначено тривалість дії винятків; запас примірників, які лишилися після припинення дії ліцензії; поширення режиму на залежні території. Конференція одностайно постановила, що в такому разі матеріальна взаємність не застосовуватиметься.

У ст. Vter Всесвітньої конвенції містяться норми, застосовні до ліцензії на переклад (аналогічні норми містять ст. II і IV Додаткового розділу Бернської конвенції); ст. Vquater (їй відповідають ст. III

і IV Додаткового розділу Бернської конвенції) стосується ліцензії на право відтворення.

У ст. Vter Всесвітньої конвенції передбачено, що ліцензії, видані на переклад твору і публікацію перекладу, мають не ексклюзивний характер і не підлягають перевідступленню, вони можуть бути надані лише для використання в школах, університетах або з метою наукових досліджень, щодо творів, випущених у світ у друкованій або іншій аналогічній формі відтворення, якщо по закінченні 3 років від дати першої публікації твору він не перекладався мовою, яка є загальноживаною в одній або кількох розвинених країнах; зазначений строк становить 1 рік у разі перекладу мовою, що не використовується в одній або кількох розвинених країнах.

Заявник повинен бути вихідцем з тієї договірної держави, котра надає ліцензію, зуміти довести, що він звертався до особи, що володіє правом на переклад, за дозволом або що він не зміг зв'язатися з нею чи одержав її відмову; ліцензія не може бути видана до закінчення додаткового 6-місячного строку, у разі, коли її можна одержати по закінченні 3 років, і до закінчення додаткового 6-місячного строку, коли її можна одержати по закінченні одного року. Протягом додаткового строку володілець права на переклад або дозволити третій особі опублікувати переклад, у цьому разі ліцензія не видається. Дія ліцензії не поширюється на експорт; ліцензія передбачає справедливий винагороду, що повинна бути виплачена та переказана. Ліцензія втрачає чинність, якщо володілець права на переклад видає чи дозволяє публікацію перекладу твору за цінами, що відповідають тим, які зазвичай встановлюються в цій країні для аналогічних творів. Всесвітня конвенція дозволяє за певних умов видавати ліцензію на переклад твору для використання з метою ефірного мовлення.

У ст. Vquater Всесвітньої конвенції (яка відповідає ст. III і IV Додаткового

розділу Бернської конвенції) містяться норми, застосовні до ліцензій, які можуть видаватися з метою задоволення потреб широкої громадськості, або стосовно примірників, використовуваних у зв'язку зі шкільним і університетським навчанням за цінами, відповідними тим, які зазвичай використовуються в країні, що звертається з проханням про надання ліцензії на аналогічний твір.

Такі ліцензії на відтворення мають невиключний характер і не підлягають передавці; вони стосуються тільки літературних, наукових і художніх творів, випущених у світ у друкованій або іншій аналогічній формі відтворення. Ліцензії також поширюються на відтворення в аудіовізуальній формі законно здійснених аудіовізуальних записів, а також на переклад будь-якого включеного до них тексту мовою, загальноживаною в країні, яка має право видавати ліцензію, за умови, що у всіх цих випадках зазначені аудіовізуальні записи підготовлені та випущені у світ виключно з метою використання для систематичного навчання.

Ліцензія може бути видана громадянину держави, в якій вона запитується, тільки по закінченні 5 років, обчислюваних від дати першого випуску у світ видання; цей період становить 3 роки для творів з природничих і точних наук та техніки, але становить 7 років — для художніх, поетичних, драматичних і музичних творів, а також для книг з мистецтва. Конвенція передбачає додаткові 3- або 6-місячні періоди, встановлювані для одержання відповіді від володільця прав на відтворення. Всі примірники, випущені у світ за ліцензією, повинні точно відповідати твору, на них повинно бути зазначено прізвище автора та заголовок цього видання твору. Ліцензія не поширюється на експорт примірників і дійсна для випуску у світ тільки на території договірної держави, де вона запитувалась; ліцензія передбачає справедливую винагороду, її виплату та переказ такої

винагороди. Ліцензія припиняє свою дію, якщо розповсюдження примірників такого видання здійснюється особою, яка володіє правом на відтворення, або з її дозволу.

Ліцензія не видається, якщо автор вилучив з обігу всі примірники зазначеного видання.

Всесвітньою конвенцією передбачено тимчасове призупинення дії положення про незастосовність Бернської конвенції в інтересах країни, що розвивається (новий пункт Додаткової декларації до ст. XVII).

Відносини між текстами 1952 і 1971 рр. регулюються пунктами 3 і 4 статті IX Конвенції 1971 р. Пункт 3 передбачає, що, якщо держава, яка не є учасницею Конвенції 1952 року, приєднується до Конвенції 1971 р., вона автоматично стає учасницею Конвенції 1952 р.; після введення в дію Конвенції 1971 р. жодна держава більше не може приєднатися лише до Конвенції 1952 р. Конвенція 1971 р. набула чинності 10.07.1974 р.

Отже, Всесвітня конвенція про авторське право була створена в 1952 р., щоб надати низці країн, зокрема тодішньому СРСР і США, можливість приєднатися до багатостороннього міжнародного договору про охорону авторського права та забезпечити охорону авторського права на світовому рівні в той час, коли розрив між багатосторонніми американськими договорами і євроцентричною Бернською конвенцією загрожував загальній меті світової охорони. Чинна вже на той час Бернська конвенція була неприйнятною для деяких країн вищезазначених, зокрема й тому що її рівень мінімальної охорони був досить високим порівняно з відповідними національними законодавствами чи не відповідав їхній системі авторського права.

Всесвітня конвенція один раз переглядалась — у 1971 р. — і після введення в дію цього Акта перегляду до неї можна було приєднатися тільки в редакції 1971 р. Нині нараховується 99 дого-

вірних держав-учасниць Всесвітньої конвенції, з яких 64 пов'язані текстом 1971 р.

Починаючи з кінця 1980-х рр. значення Всесвітньої конвенції стало зменшуватися через приєднання США і більшості країн-наступниць СРСР до Бернської конвенції. Внаслідок цього відносини між цими країнами і з усіма іншими країнами Бернського союзу регулюються виключно Бернською конвенцією.

Нині тільки одна країна пов'язана виключно Всесвітньою конвенцією — Лаос. Є і країни, що не беруть учать в жодній міжнародній угоді, належній до інституту охорони авторського права, — це Афганістан, Вануату, Еритрея, Ефіопія, Ємен, Ірак, Іран, Кірибаті, Маршальські Острови, Науру, Ніуе, Острови Кука, Палау, Сан-Марино, Сан-Томе і Принсіпі, Сейшельські

Острови, Сомалі, Тімор-Аксте, Тувалу, Туркменістан.

Можливо, як перший крок деякі з цих країн у майбутньому приєднаються до Всесвітньої конвенції (як багатостороннього міжнародного договору з найнижчим на сьогодні рівнем мінімальної охорони).

Більш імовірно, що вони або продовжуватимуть лишатися поза міжнародними договорами про авторське право, або, що нерідко траплялось у минулому, безпосередньо приєднаються до одного з міжнародних договорів з високим рівнем охорони авторського права (Бернська конвенція, Угода ТРІПС, Договір ВОІВ про авторське право). ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Богуславский М. М. Вопросы авторского права в международных отношениях. *Международная охрана произведений литературы и науки. М.: Наука, 1973.*
Boguslavskiy M. M. Voprosy avtorskogo prava v mezhdunarodnyh otnosheniyah. Mezhdunarodnaia okhrana proyzvedeni literatury i nauki. M.: Nauka, 1973.
2. Бернская конвенция об охране литературных и художественных произведений. *Парижский акт от 24.07.1971 г., измененный 02.10.1979 г. Женева: ВОИС, 1990.*
Bernskaia konventsia ob okhrane literaturnykh i khudozhestvennykh proizvedeniy. Parizhskiy akt ot 24.07.1971 g., izmenennyi 02.10.1979 g. Zheneva: VOIS, 1990.
3. Всесвітня конвенція про авторське право // *Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика. Т. 1: Право інтелектуальної власності. К.: Ін Юре, 1999.*
Vsesvitnia konventsia pro avtorske pravo [in]: Intelektualna vlasnist v Ukraini: pravovi zasady ta praktyka. T. 1: Pravo intelektualnoi vlasnosti. K.: In Yure, 1999.
4. Липцик Д. Авторское право и смежные права / Пер. с фр. М.: Ладомир; Издательство ЮНЕСКО, 2002.
Liptyk D. Avtorskoe pravo i smezhnie prava / Per. s fr. M.: Ladomyr; Izdatelstvo UNESCO, 2002.
5. Силке фон Левински. Роль и будущее Всемирной конвенции об авторском праве // *Авторское право. Бюллетень ЮНЕСКО. 2006. № 4.*
Silke fon Lewinski. Rol y budushchee Vsemirnoi konventsii ob avtorskom prave [in]: Avtorskoe pravo. Biulleten UNESCO. 2006. № 4.
6. Мазуе К. Бернская конвенция об охране литературных и художественных произведений // *Международные конвенции об авторском праве. Комментарий. М.: Прогресс, 1992.*

Mazuie K. Bernskaia konventsia ob okhrane literaturnykh i khudozhestvennykh proizvedenyi [in]: Mezhdunarodnye konventsiy ob avtorskom prave : Kommentariy. M.: Progress, 1992.

Надійшла до редакції 27.03.2017 р.

Дробязко В. Всемирная конвенция об авторском праве 1971 г. Статья посвящена анализу пересмотра Всемирной конвенции в Париже (1971 г.), в том числе научному анализу следующих вопросов: признание имущественных прав, возможность вводить исключения из этих прав (ст. *IVbis*), лицензии на перевод и воспроизведения, предоставляемые компетентным органом развивающимся странам (ст. *Vbis*, *Vter* и *Vquater*) временном приостановлении действия положения о неприменимости Бернской конвенции в интересах развивающихся стран (новый пункт в Приложении декларации о ст. XVII), другие отличия от Конвенции 1952 г.

Ключевые слова: авторское право, имущественные права, лицензия на перевод, лицензия на воспроизведение

Droblyazko V. World Copyright Convention 1971. The article is devoted to the review of the revision of the World Convention in Paris (1971), in particular, the scientific analysis of issues: recognition of property rights, the possibility of making exceptions from these rights (Article *IVbis*); licenses for translation and reproduction provided by the competent authority to developing countries (Articles *Vbis*, *Vter* and *Vquater*); the temporary suspension of the Berne Convention's inapplicability clause in favor of developing countries (new paragraph in the Additional Declaration in relation to Article XVII); other differences from the 1952 Convention.

Keywords: copyright, property rights, license for translation, license for reproduction